

ΑΠ 811/2022. Ο χρόνος τέλεσης των εξ αμελείας εγκλημάτων, όπου η επέλευση του αποτελέσματος αφήνεται συχνά σημαντικά της συμπεριφοράς, εκτείνεται μέχρι του τελευταίου χρονικού σημείου του διαστήματος της διαρκούς μη γνήσιας παράλειψης αποτροπής του κινδύνου που προκάλεσε η αμελής συμπεριφορά παρά την σχετική νομική υποχρέωση που υπέχει ο δράστης, δηλ. αφότου αυτός έπρεπε το βραδύτερο να επιχειρήσει την οφειλόμενη ενέργεια, μέχρις ότου έπαυσε η προς ενέργεια υποχρέωσή του (βλ. Α.Π. 1059/2019, ΑΠ 790/2007). Στις περιπτώσεις αυτές για μεν την έναρξη της παραγραφής και τον καθορισμό των χρονικών ορίων των ποινικών νόμων, σημασία έχει η τελευταία στιγμή του χρονικού διαστήματος, το οποίο συνιστά το χρόνο τέλεσης της πράξης, όσον δε αφορά στο θέμα της υπαιτιότητας, της ικανότητας προς καταλογισμό, της συναίνεσης του παθόντος αυτά πρέπει να υπάρχουν μέσα στο χρόνο, ο οποίος εμπίπτει στο ανωτέρω χρονικό διάστημα. Έτσι, επί παράλειψης του εργοδότη να εκπαιδεύσει τον εργαζόμενο στην τήρηση των μέτρων ασφαλείας, ο χρόνος τέλεσης της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας εκτείνεται μέχρι του καταληκτικού χρονικού σημείου της τελεσθείσας διά παραλείψεως αμέλειας, εξαιτίας της οποίας επήλθε το θανατηφόρο αποτέλεσμα (ΑΠ 811/2022, 1421/2009).

«...

Κατά τη διάταξη του άρθρου 302 παρ.1 του ισχύοντος από 1/7/2019 νέου Π.Κ, η οποία κατ' ουσίαν αναλλοίωτη (βλ. Αιτιολ. Έκθ. ν. Π.Κ) αντιστοιχεί προς την §1 του ταυτάριθμου άρθρου του προΐσχ. Π.Κ : "Όποιος από αμέλεια σκότωσε άλλον τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών".

Περαιτέρω, κατά την διάταξη του άρθρου 28 νέου Π.Κ (που παρέμεινε ίδιο με το ταυτάριθμο άρθρο του προΐσχ. Π.Κ) : "από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής, την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει είτε δεν προέβλεψε το αξιόποινο αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν". Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι για τη θεμελίωση της αξιόποινης πράξης της ανθρωποκτονίας από αμέλεια απαιτείται αφενός μεν αντικειμενικά : α) πρόκληση θανάτωσης άλλου και β) αιτιώδης αντικειμενικός σύνδεσμος μεταξύ του αποτελέσματος και της πράξης ή παράλειψης του υπαιτίου, αφετέρου δε υποκειμενικά : α) μη

καταβολή από το δράστη της επιβαλλομένης κατ' αντικειμενική κρίση προσοχής, την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνείδητος άνθρωπος οφείλει υπό τις ίδιες περιστάσεις να καταβάλει βάσει των νομικών κανόνων, των συνηθειών που επικρατούν στις συναλλαγές και της κοινής πείρας και λογικής και με βάση τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων και β) δυνατότητα αυτού βάσει των προσωπικών περιστάσεων, γνώσεων και ικανοτήτων του να προβλέψει και αποφύγει το αξιόποιο αποτέλεσμα, το οποίο από έλλειψη της προαναφερόμενης προσοχής είτε δεν προέβλεψε (μη συνειδητή αμέλεια), είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστευε όμως ότι δεν θα επερχόταν (ενσυνείδητη αμέλεια) και ακόμη να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της πράξης ή παράλειψης του δράστη και του επελθόντος αποτελέσματος. Η παράλειψη, που αποτελεί την αρνητική εκδήλωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, με την οποία μπορεί να τελεσθεί η ανθρωποκτονία από αμέλεια, ενυπάρχει σε κάθε είδος αμέλειας, αφού το ένα σκέλος της ευθύνης συνίσταται στη μη καταβολή της προσήκουσας προσοχής. Όταν όμως η αμέλεια συνίσταται σε σύνολο συμπεριφοράς που προηγήθηκε του αποτελέσματος, για τη θεμελίωση του παραπάνω εγκλήματος ως εγκλήματος που τελείται με παράλειψη, απαιτείται η συνδρομή και των όρων του άρθρου 15 του ΠΚ. Κατά τη διάταξη αυτή, όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως και η πρόκλησή του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη (δηλαδή ειδική και όχι γενική) νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος. Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση μπορεί να πηγάζει από ρητή διάταξη νόμου ή από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υποχρέου ή από σύμβαση ή από ορισμένη προηγούμενη συμπεριφορά του, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος επέλευσης του εγκληματικού αποτελέσματος (βλ. ΑΠ 1396/20, 799/2019). Όταν το εξ αμελείας έγκλημα είναι απότοκο της συνδρομής (συγκλίνουσας) αμέλειας πολλών προσώπων, το καθένα από αυτά υπέχει ευθύνη αυτοτελώς και χωριστά από τα άλλα κατά τα λόγια της αμέλειας που επέδειξε και εφόσον το επελθόν αποτέλεσμα τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο προς αυτήν. Η πράξη ή η παράλειψη του δράστη απαιτείται να τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με το επελθόν αποτέλεσμα, δηλαδή πρέπει κατά την κοινή αντίληψη να είναι εκείνη που από μόνη της ή μαζί με τη συμπεριφορά άλλου προσώπου βρίσκεται σε άμεση αιτιότητα προς το αποτέλεσμα. Αρκεί δηλαδή προς θεμελίωση της ευθύνης η πράξη, ή, η παράλειψη να ήταν ένας από τους παραγωγικούς όρους του αποτελέσματος, χωρίς τον οποίο δεν θα επερχόταν αυτό, αδιαφόρως αν για την πρόκλησή του συνέβαλαν και άλλοι όροι αμέσως ή εμμέσως (λ.χ. αμέλεια του παθόντος ή τρίτου). Στα μη γνήσια δια παραλείψεως τελούμενα εγκλήματα ενεργείας (άρ. 15 Π.Κ) θεωρείται ότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παράλειψης και του επελθόντος εγκληματικού αποτελέσματος στην περίπτωση που, αν δεν είχε συντρέξει η αμελής συμπεριφορά (παράλειψη) του υπαιτίου, αν γινόταν δηλαδή η επιβεβλημένη ενέργεια που τελικά δεν έγινε, τότε με μεγάλη πιθανότητα (η οποία εγγίζει τα όρια της βεβαιότητας) θα αποτρεπόταν το συγκεκριμένο εγκληματικό αποτέλεσμα (βλ. ΑΠ 1396/20, 1041/2019, 318/2017). Ο χρόνος τέλεσης των εξ αμελείας εγκλημάτων, όπου η επέλευση του αποτελέσματος αφίσταται συχνά σημαντικά της συμπεριφοράς, εκτείνεται μέχρι του τελευταίου χρονικού σημείου του διαστήματος της διαρκούς μη γνήσιας παράλειψης αποτροπής του κινδύνου που προκάλεσε η αμελής

συμπεριφορά παρά την σχετική νομική υποχρέωση που υπέχει ο δράστης, δηλ. αφότου αυτός έπρεπε το βραδύτερο να επιχειρήσει την οφειλόμενη ενέργεια, μέχρις ότου έπαυσε η προς ενέργεια υποχρέωσή του (βλ. Α.Π. 1059/2019, ΑΠ 790/2007). Στις περιπτώσεις αυτές για μεν την έναρξη της παραγραφής και τον καθορισμό των χρονικών ορίων των ποινικών νόμων, σημασία έχει η τελευταία στιγμή του χρονικού διαστήματος, το οποίο συνιστά το χρόνο τέλεσης της πράξης, όσον δε αφορά στο θέμα της υπαιτιότητας, της ικανότητας προς καταλογισμό, της συναίνεσης του παθόντος αυτά πρέπει να υπάρχουν μέσα στο χρόνο, ο οποίος εμπίπτει στο ανωτέρω χρονικό διάστημα (ΑΠ 1421/2009). Στην διάταξη του άρ. 15 του νέου Π.Κ (ν. 4619/2019) προστέθηκε παράγραφος, στην οποία ορίζεται: "Στις περιπτώσεις των εγκλημάτων με παράλειψη ο δικαστής μπορεί να επιβάλλει μειωμένη ποινή (άρθρο 83)". Σύμφωνα με το προοίμιο της Αιτιολ. Έκθ. ν.Π.Κ «Αναγνωρίζεται για πρώτη φορά, ότι η παράλειψη μπορεί κάποτε να έχει μικρότερη απαξία από την πράξη και για τον λόγο αυτό προσφέρεται στον δικαστή η δυνατότητα να επιβάλλει μειωμένη ποινή στα μη γνήσια εγκλήματα παράλειψης», στη συνέχεια δε υπό το άρ. 15 η ίδια Αιτιολ. Έκθ. αναφέρει ότι: «Η αναγνώριση της δυνατότητας επιβολής μειωμένης ποινής στηρίχθηκε στη σκέψη ότι συχνά η "μη δράση" εμπεριέχει λιγότερο άδικο ή λιγότερη ενοχή σε σχέση με την προσβολή που προκαλεί κάποιος με ενέργεια. Θα πρέπει επομένως ο δικαστής να έχει την ευχέρεια, όταν πράγματι διαγιγνώσκει μειωμένο άδικο ή ενοχή, να επιβάλλει και μειωμένη ποινή». ...»